थोडक्यात परिचय

विद्या–वाचस्पती गिरीश श्रीकृष्ण बापट हे ज्ञान प्रबोधिनीचे संचालक म्हणून नोव्हेंबर १९८९ पासून काम करत आहेत. माध्यमिक शालेय शिक्षणापासून त्यांचा ज्ञान प्रबोधिनीशी संबंध आला. महाविद्यालयीन शिक्षणाच्या काळात त्यांनी प्रबोधिनीचा कार्यकर्ता सदस्य म्हणून काम केले. कॅनडामधून रसायनशास्त्रातील विद्या–वाचस्पती (पी. एच्. डी.) पदवी मिळाल्यानंतर १९८३ पासून ते ज्ञान प्रबोधिनीमध्ये पूर्णवेळ स्वयंसेवी वृत्तीने काम करू लागले. कामासाठी आवश्यक म्हणून शिक्षणशास्त्र व व्यवस्थापनशास्त्रातले पदव्युत्तर शिक्षण त्यांनी घेतले. प्रथम ज्ञान प्रबोधिनीचे कार्यवाह म्हणून व नंतर त्याच्या जोडीने ज्ञान प्रबोधिनी प्रशालेचे प्राचार्य म्हणून अनुभव घेतल्यानंतर त्यांनी ज्ञान प्रबोधिनीच्या संचालकपदाची जबाबदारी स्वीकारली. शिक्षण, संशोधन, ग्रामविकसन, आरोग्य आणि संघटन या क्षेत्रात ज्ञान प्रबोधिनीच्या पुण्यातील विविध विभागांतर्फे व महाराष्ट्रातील विविध केंद्रांतर्फे आणि शाखा–संस्थांतर्फे चालणाऱ्या कामाचे संचालन करण्याचे उत्तरदायित्व त्यांच्याकडे आहे. अभ्यासदौरे, मदत–कार्य, प्रशिक्षण–शिबिरे, परिषदा व परिसंवाद अशा विविध निमित्तांनी ज्ञान प्रबोधिनीचे प्रतिनिधित्व करत त्यांनी देशात व परदेशात प्रवास केला आहे.

*****

(ऑगस्ट २०२० अखेर)

वैयक्तिक माहिती

♦	संपूर्ण नाव	:	वाच. गिरीश श्रीकृष्ण बापट
♦	कार्यालय पत्ता	:	५१०, सदाशिव पेठ, पुणे ४११०३०
♦	कार्यालय दूरभाष क्र.	:	१) (०२०) २४२०७१०१ २) (०२०) २४२०७१०२
♦	ई–मेल	:	girish.bapat@jnanaprabodhini.org
♦	जन्मतिथी	:	माघ शुद्ध १०, शालिवाहन शके १८७८
	सौर जन्मदिनांक	:	सौर माघ २१, राष्ट्रीय शके १८७८
	ग्रेगोरिअन जन्मदिनांक	:	१० फेब्रुवारी १९५७
♦	जन्मठिकाण	:	यवतमाळ (महाराष्ट्र)
♦	रक्तगट	:	O Rh+
♦	कौटुंबिक माहिती	:	दोन मोठ्या विवाहित बहिणी.
♦	आश्रम	:	ब्रह्मचर्याश्रमातून थेट ज्ञान प्रबोधिनीच्या चतुर्थ प्रतिज्ञेनुसार साध्या वेषातील संन्यासाश्रम
♦	ज्ञान प्रबोधिनीची प्रथम प्रतिज्ञा	:	ऑक्टोबर १९७२
	द्वितीय प्रतिज्ञा	:	नोव्हेंबर १९७४
	तृतीय प्रतिज्ञा	:	जानेवारी १९७६, मे १९८६
	चतुर्थ प्रतिज्ञा	:	ऑगस्ट १९८७

(ऑगस्ट २०२० अखेर)

सविस्तर अनुभव-आलेख

सौर अग्रहायण ३०, शके १९३९ (दि. २१ डिसेंबर २०१७) अखेरपर्यंत

१. नाव : गिरीश श्रीकृष्ण बापट

२. शैक्षणिक पात्रता व पुरस्कार :

- एम.एस्सी. (रसायनशास्त्र), पुणे विद्यापीठ (१९७९)
- पी. एचडी. (रसायनशास्त्र), युनिव्हर्सिटी ऑफ व्हिक्टोरिआ – कॅनडा (१९८३)
- एम. एड्. (तौलनिक शिक्षणशास्त्र), पुणे विद्यापीठ (१९८६)
- डी.बी.एम., इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट डेव्हलपमेंट अँड रिसर्च, पुणे (१९८८)
- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई तर्फे 'मनुष्यघडणीसाठी आवाहन खंड १ व २' या ग्रंथासाठी 'डॉ. कुमुद बन्सल उत्कृष्ट शैक्षणिक ग्रंथ पुरस्कार' (२०१४)

३. अनुभव :

३.१ महाविद्यालयीन शिक्षण चालू असताना :
- नवनिर्माण आंदोलनानंतर गुजराथ अभ्यास दौरा.
- आंध्र प्रदेशात वादळग्रस्तांसाठी मदत कार्याचे संयोजन.
- सोलापूर व नांदेड येथे युवक शिबिरांचे आयोजन.
- म्हैसाळ (जि. सांगली) येथे सहकारी शेती संस्थेच्या सदस्यांसाठी नेतृत्व प्रशिक्षण वर्गाचे संचालन.

३.२ ज्ञान प्रबोधिनीचे कार्यवाह म्हणून काम करत असताना :
- पंजाब सद्‌भाव यात्रेत सहभाग.
- विदर्भ, पश्चिम बंगाल, केरळ व नागा प्रदेशात अभ्यासदौरे.
- बिहारमध्ये भूकंपग्रस्तांसाठी मदत कार्याचे संचालन.
- युवकांसाठी आंबेडकर व सावरकर विचार अभ्यास शिबिराचे संयोजन व संचालन

३.३ ज्ञान प्रबोधिनीचे संचालक म्हणून काम करत असताना :
- इंग्लंड, हॉलंड, स्वित्झर्लंड, जर्मनी येथे शैक्षणिक दौरे.
- दिल्ली, लखनौ व जळगाव येथे सामाजिक संस्थांमध्ये संघटनशास्त्र आणि नेतृत्वविकसन या विषयांवरील प्रशिक्षण वर्गांचे संचालन किंवा त्यात मार्गदर्शन.
- डेहराडून येथे औद्योगिक संस्थेत अभियंत्यांना व्यक्तिमत्त्व विकसन वर्गात मार्गदर्शन.
- महाराष्ट्र, अरुणाचल प्रदेश, गोवा व कन्याकुमारी येथे शिक्षक व मुख्याध्यापक प्रशिक्षण शिबिरांचे संचालन व अध्यापन.
- काश्मिरमध्ये अभ्यासदौरा.
- युवकांसाठी आधुनिक तंत्रज्ञाने, दासबोध, भगवद् गीता, गीतारहस्य, विवेकानंद विचार इ. विषयांच्या अभ्यास शिबिरांचे संयोजन व संचालन.

४. आंतरराष्ट्रीय परिषदांमध्ये सहभाग : भारताबाहेर

४.१ 'मायदेशी परतणाऱ्या आशियाई देशांतील शास्त्रज्ञांच्या व्यवस्थापन कौशल्यांचा विकास', सेंट फ्रान्सिस झेवियर युनिव्हर्सिटी, कॅनडा (१९८३).

४.२ 'प्रज्ञावंत मुला–मुलींवरील नववी जागतिक परिषद', द हेग, हॉलंड (१९९१), निबंध वाचन : प्रज्ञावंतांसाठी शिक्षण प्रणालीची निर्मिती – वीस वर्षांचा आढावा.

भारतात

४.३ 'योग संशोधन व उपयोजनाची विस्तारती क्षितिजे' तिसरी आंतरराष्ट्रीय परिषद, बंगलोर (१९९५), निमंत्रित व्याख्यान – ज्ञान प्रबोधिनीतील नेतृत्व विकसनाचे प्रयोग.

४.४ 'आशिया – पॅसिफिक प्रदेशातील प्रज्ञा विचार'पाचवी आंतरराष्ट्रीय परिषद, नवी दिल्ली (१९९८), निमंत्रित व्याख्यान : ज्ञान प्रबोधिनी – प्रज्ञावंतांसाठी शिक्षणाचा एक वैशिष्ट्यपूर्ण प्रयोग.

४.५ 'योग संशोधन व उपायोजनाची विस्तारती क्षितिजे' पंधरावी आंतरराष्ट्रीय परिषद, बंगलोर (२००५) निमंत्रित व्याख्यान : प्रज्ञावंत विद्यार्थ्यांचा भावनिक व प्रेरणिक विकास

४.६ 'उच्च क्षमतेच्या व्यक्तींसाठी शिक्षणातील संशोधन व अभ्यासक्रम नियोजन' पहिली आंतरराष्ट्रीय परिषद, नवी दिल्ली (२०१४), निमंत्रित व्याख्यान : प्रज्ञावंतांच्या प्रेरणा–संवर्धनामध्ये अध्यापन, मार्गदर्शन व स्व–प्रयत्नांचे स्थान

५. अन्य संस्थांनी योजलेल्या राष्ट्रीय स्तरावरील परिषदा, चर्चासत्रे यातील सहभाग

5.1 National Seminar on Innovations in Schooling, New Delhi. November 1993. Invited Lecture titled 'Academic Innovations without Autonomy' Organised by Educational Consultants India Ltd., (A Govt. of India Enterprise), New Delhi.

5.2 The 4th National Conference of Sahodaya School Complexes, Chennai, November 1994. Paper presentation - Title : School and Community Relationship in Changing Scenario. (Organised by Central Board of Secondary Education, New Delhi)

5.3 Generic Vocational Course and its Implementation, Mumbai, January 1995. Invited Participant. (Organised by Pandit Sunderlal Sharma Central Institute of Vocational Education, Bhopal)

5.4 'Indian Perspectives on Education', September 2011. Organised by Society for Integrated Development of the Himalayas and Deer Park Institute at Bir, Himachal Pradesh. Invited Presentation: An Indian's Perspective on Education.

६. अन्य संस्थांनी योजलेल्या राज्य स्तरावरील परिषदांमध्ये सहभाग

६.१ मराठी मानसशास्त्र परिषद, आठवे वार्षिक अधिवेशन, पुणे, (जानेवारी १९९४). निमंत्रित व्याख्यान : विकास – बुद्धिमंतांचा की बुद्धिमत्तेचा ?

६.२ 'स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील शिक्षण : परिवर्तने, फलश्रुती व आव्हाने', यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाने स्वातंत्र्याच्या सुवर्ण महोत्सवानिमित्त योजलेले चर्चासत्र (नाशिक, एप्रिल १९९८). निमंत्रित निबंधवाचन : माध्यमिक शिक्षणातील प्राविण्य संपादनाचे विविध प्रयोग व योजना.

७. ज्ञान प्रबोधिनीने योजलेल्या राष्ट्रीय स्तरावरील परिषदेत सहभाग

७.१ 'मनुष्यघडण' या विषयावर ज्ञान प्रबोधिनीच्या सुवर्ण महोत्सवानिमित्त राष्ट्रीय शिक्षण परिषद, (निगडी, डिसेंबर २०१२) नियोजित भाषण : गतिशील व्यक्तिमत्त्वासाठी वृत्तिघडण.

७.२ 'Beyond Horizons : Giftedness in 21st Century', National Conference organized by Jnana Prabodhini's Institute of Psychology, Pune (2013). Symposium Lecture : Giftednes as the Potential for Expression of Finer *kosha* into Grosser *Kosha*.

७.३ Quality of Life : Concept, Measurement & Enhancement, National Seminar organized by Jnana Prabodhini's Institute of Psychology. Pune (2017). Invited Lecture : Quality of life of life-workers

८. मराठीतील प्रकाशित लेख

८.१ 'पाश्चात्य आणि भारतीय संस्कृतीतील देवाणघेवाण', *रामकृष्ण मठ, पुणे स्मरणिका (२००२)*

८.२ 'पुण्यातील रामकृष्ण मठ आणि ज्ञान प्रबोधिनी', *रामकृष्ण मठ, पुणे स्मरणिका (२००४)*

८.३ 'मनुष्यघडण म्हणजे मानवी वर्तनाचा विकास'. समर्पण, प्रज्ञानबोधिनी दशकपूर्ती स्मरणिका (२०१५)

9. Articles Published in English

9.1 'Advaita Vedanta and Modern Science' -Jnana Prabodhini : A New Experiment in Education. Vol. II (1980) pp.62-68

9.2 'Sigmatropic Rearrangements of Adducts from *ipso*-Nitration : Formation of Adducts containing a secondary Nitro Group', *Journal of Chemical Society, Chemical Communications, 119(1983)*

१०. प्रकाशित पुस्तके (इंग्रजी)

१०.१ 'Emerging Novelty in Life, Mind and Society', *ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे,* (ऑगस्ट २००६).

१०.२ 'From Formal Education to Man-making', Jnana Prabodhini, Pune, Golden Jubilee Publication (December 2012).

१०.३ 'Man-making : Nurturing Abilities, Motivating the Able', *ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे,* (नोव्हेंबर २०१७).

११. प्रकाशित पुस्तके (मराठी)

११.१ 'रामदास काय म्हणाले?', ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे द्वितीय आवृत्ती (एप्रिल २००७).

११.२ 'महात्मा गांधींचा राष्ट्रधर्म', *ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे,* (ऑगस्ट २०११).

११.३ 'स्वतःला घडविण्यासाठी उपासना', *ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे* (ऑक्टोबर २०१३).

११.४ 'महर्षी दयानंद काय म्हणाले ?' *ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे* (डिसेंबर २०१३).

११.५ 'राष्ट्रघडणीसाठी मनुष्यघडण', *ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे* (जानेवारी २०१४).

११.६ 'मनुष्यघडणीसाठी आवाहन, खंड-१' *ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे* (मार्च २०१४).

११.७ 'मनुष्यघडणीसाठी आवाहन, खंड-२' *ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे* (मार्च २०१४).

११.८ 'जिज्ञासापूर्ती', ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे (एप्रिल २०१४).

१२. प्रकाशित पुस्तिका (अंतर्गत वितरणासाठी)

१२.१ 'प्रकट चिंतन' भाग १ ते ८, *ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे.*

१२.२ 'जनी जनार्दन ऐसा भाव', *ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे,* (२००४).

१२.३ 'सारे विचार-प्रवाह आपलेच', *ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे,* (२००७).

१२.४ 'राष्ट्रधर्माचे आचरण', ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे (२०११)

१२.५ 'विशेष प्रबोधिनीपण', *ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे,* (२०१२).

१२.६ 'ज्ञान प्रबोधिनीची प्रार्थना', *ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे,* (२०१३).

१२.७ 'सार्वजनिक सामूहिक उपासना', *ज्ञान प्रबोधिनी, पुणे,* (२०१६).

१३. पुस्तकांसाठी प्रस्तावना

१३.१ 'हिंदु-धर्म मीमांसा' (हिंदी), लेखक कै. डॉ. शिवाजीराव पटवर्धन द्वितीय आवृत्ती (१९९०), जनजागरण प्रकाशन, पुणे ४११००२.

१३.२ 'संस्कृत साहित्याचा इतिहास - भाग ७ : प्राचीन भारतीय विद्या' लेखिका डॉ. सुरुची पांडे, (२००७) संस्कृत-संस्कृति-संशोधिका (संत्रिका) प्रकाशन, ज्ञान प्रबोधिनी, सदाशिव पेठ, पुणे ४११०३०.

१३.३ 'समर्थ जीवनासाठी समर्थ विचार', लेखिका डॉ. उषा खिरे (२०१२), इन्द्रायणी साहित्य प्रकाशन, पुणे ४११०३०.

१३.४ 'Why Gifted Education ?' (इंग्रजी), लेखिका डॉ. सुजला वाटवे (२०१३), ज्ञान प्रबोधिनी संशोधन संस्था, सदाशिव पेठ, पुणे ४११०३०.

१३.५ 'शुद्ध तेचि निर्मळ' लेखक डॉ. दिलीप देवधर, अपर्णा प्रकाशन (२०१५).

१३.६ विचारतरंग वैज्ञानिकांचे, लेखक डॉ. गो. ना. नातू (इंटरनेट आवृत्ती, २०१५).

१४. व्याख्यानमाला

१४.१ फ्रिजॉफ काप्रा व कृष्णचैतन्य यांच्या पुस्तकांवर आधारित तेरा व्याख्याने (२००५-०६).

१४.२ महात्मा गांधींच्या आठ खंडांतील चरित्रावर दहा व्याख्याने (२००८-०९).

१४.३ 'दासबोधातील उपासना' या विषयावर दोन व्याख्याने (२०११).

१४.४ 'धर्म व सेवा' या विषयावर आसाममध्ये चार शहरांमध्ये विवेकानंद केंद्रातर्फे व्याख्याने (२०१४).